

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävä taide

Tanssinopettajakoulutus

2017

Aliisa Särkiniemi

ELÄMYKSELLINEN TANSSIKASVATUS

Aliisa Särkiniemi

ELÄMYKSELLINEN TANSSIKASVATUS

Tämä tutkielma on kirjoitettu osana tanssinopettajan tutkinnon (AMK) opinnäytetyökokonaisuutta. Taiteellinen osa opinnäytetyöstä on teos nimeltä Mitäs sitten? Teos oli osa toukokuussa 2017 Turun Taideakatemia Köysiteatterissa järjestetyn Köydet irti! –festivaalin ohjelmistoa.

Opinnäytetyössä tarkastellaan elämyspedagogiikan ja tanssikasvatuksen yhtäläisyyksiä ja elämyspedagogisen lähestymistavan mahdollisuuksia tanssinopetuksessa. Elämyspedagogiikassa pyritään luomaan oppimistilanteita, joissa oppilaat voivat saada merkityksellisiä kokemuksia. Kokonaisvaltaisuus ja reflektio ovat keskeisiä piirteitä elämyspedagogiikassa. Elämyspedagogiikan toimintatavat vastaavat hyvin tanssikasvatuksen tavoitteita. Luova toiminta ja taiteellinen ilmaisu ovat mahdollisia elämyksiä tuottavia sisältöjä tanssinopetuksessa. Oppilaan itse itselle asettamat haasteet voivat tuottaa opettajan asettamia tavoitteita syvemmän oppimiskokemuksen. Elämyksellinen lähestymistapa tanssiin ja tanssinopetukseen tarjoaa kaikille mahdollisuuden osallistua tanssinopetukseen ja saada kokemuksia tanssista.

ASIASANAT:

Elämys, tanssikasvatus, luova tanssi, elämyspedagogiikka

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Department of Dance

2017 | 16

Aliisa Särkiniemi

MEANINGFUL EXPERIENCES IN DANCE EDUCATION

This study is written as a partial fulfillment of the Dance Teacher Degree / Bachelor of Dance, at the Turku University of Applied Sciences Ltd. The artistic choreographic part of the degree was part of the Köydet Irti! -festival in May 2017 at the Turku Arts Academy's Köösiteatteri.

The study examines the relationship between experiential education and dance education. Meaningful experiences and reflection can facilitate deep learning and personal growth. Experiential education aims to create learning environments where this kind of experiences can happen. Experiential education is based on a holistic view of the human being. The aims of experiential education are well aligned with the aims of dance education. Creative exercises and artistic expression can be seen as a way to create meaningful experiences. Goals set by learners themselves can produce deeper learning experiences than those set by the teacher. Experiential dance education doesn't exclude anyone as it focuses on the strengths and interests of an individual.

KEYWORDS:

dance education, art experience, creative dance

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 ELÄMYS	3
2.1 Kokemuksellinen oppiminen	3
2.2 Elämyspedagogiikka	4
2.3 Seikkailukasvatus	5
3 TANSSIKASVATUS	6
3.1 Kokonaisvaltaisuus	6
3.2 Luovuus ja taiteellinen ilmaisu	7
3.3 Arvot	7
4 ELÄMYKSELLINEN TANSSIKASVATUS	8
4.1 Elämysten synty	9
4.1.1 Luova tanssi	9
4.1.2 Elämysten kirjo	10
4.2 Ryhmä	10
4.3 Reflektio	11
4.4 Elämyksellinen tanssi on kaikille sopivaa	12
5 ELÄMYKSELLINEN TANSSINOPETTAJA	13
6 LOPUKSI	15
LÄHTEET	16

1 JOHDANTO

Tässä työssä käsittelen elämyksellisen oppimisen ja elämyspedagogiikan mahdollisuuksia tanssikasvatuksessa. Kokonaisvaltaisuus ja elämyksellisyys ovat tanssikasvatuksen keskeisiä toimintatapoja ja tavoitteita (Opetushallitus 2017b; Viitala 1998). Elämykset ja taiteellinen ilmaisu ovat osa ihmisenä kehittymistä (Anttila 1994, 11; Perttula 2007, 57.) Elämyksen käsittely on kuitenkin hyvin vähäistä tanssiin liittyvässä kirjallisuudessa. Elämysten tärkeys tiedostetaan, mutta elämysten synty ja elämyksellisen oppimisen toimintaperiaatteet eivät ole esillä. Elämyspedagogiikka tarjoaa mahdollisuuden elämyksellisyyden tarkasteluun myös tanssikasvatuksessa.

Elämyspedagogiikka ei ole tarkkaan määritelty yhtenäinen suuntaus, vaan elämykselle ja elämyspedagogiikalle on useita määritelmiä ja painotuseroja. Elämyksen määritelmiä yhdistävät emotionaalinen puoli ja yksilön luoma merkityksellisyys kokemukselle.

Opetushallitus on julkaissut luonnosvaiheessa olevan uuden taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman. Tarkastelen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaa, sillä aiheeni liittyy ensisijaisesti kaikille tarkoitettuun tanssikasvatukseen. Taiteen perusopetus edustaa mielestäni hyvin yleisiä arvoja ja tavoitteita tanssikasvatuksessa, vaikka kaikki tanssikasvatus ei ole taiteen perusopetusta. Myönteiset kokemukset ja elämykset ovat Opetushallituksen mukaan keskeisiä tavoitteita tanssin opetuksessa.

Perustan työni ajatukselle, että tanssi ja luovuus ovat luonnollista ihmiselle (Anttila 1994, 10). Tanssi kuuluu kaikille. Perinteinen tanssinopetus ei kuitenkaan tarjoa kaikille mahdollisuutta osallistua tanssiin ja tanssinopetukseen. Elämyksellinen tanssikasvatus tarjoaa kaikille mahdollisuuden osallistua ja mahdollisuuden saada tanssista itselle jotain merkityksellistä.

Käsittelen tutkielmassani vain tanssitunnin kontekstia. Elämyksiä voi tuki syntyä myös tanssiin ja tanssikasvatukseen liittyvissä muissa elementeissä kuten esiintyessä ja tanssiesitystä katsoessa, mutta tanssinopettajan työ painottuu tanssitunneille ja tanssisaliin.

Avaan ensiksi elämyksen ja elämyspedagogiikan käsitteet. Tämän jälkeen käsittelen tanssikasvatuksen keskeisimpiä tavoitteita ja päämääriä. Elämyspedagogiikan ja tanssikasvatuksen määrittelyn jälkeen tarkastelen elämyspedagogiikan periaatteiden avulla,

millaista on elämyksellinen tanssikasvatus ja miten elämyksellisyys tukee tanssikasvatuksen tavoitteita. Lopuksi pohdin, millainen tanssinopettajan tulee olla, jotta elämyksellisen tanssikasvatuksen tavoitteet on mahdollista toteuttaa.

2 ELÄMYS

Elämykselle on useita määritelmiä. Tarssanen ja Kylänen (2007, 103) määrittelevät elämyksen ”moniaistiseksi, positiiviseksi ja kokonaisvaltaiseksi tunnekokemukseksi”. Tällainen elämys voi johtaa yksilön muutokseen. Perttulan (2007, 56) määritelmässä ei kokemuksen laadulla ole merkitystä, vaan elämys voi olla sekä positiivinen että negatiivinen erityisen tärkeä kokemus. Lastentanssin parissa uraa uurtanut Marketta Viitala (1998, 15) määrittelee elämyksen olevan jotain, joka ”jättää pysyvän jäljen kokijan sisimpäänsä”.

Määrittelyitä yhdistää yksilön luoma merkityksellisyys kokemukselle, emotionaalinen puoli. Elämys on siis jonkin tapahtuman, kokemuksen synnyttämä tunnepuolen merkitys. Siten kokemuksen elämyksellisyyttä ei voi määrittää eikä tarkastella ulkoapäin. Elämys mahdollistaa muutoksen ihmisen mielessä ja sitä kautta toiminnassa. Yksilön muutos siirtyy osaksi yhteisöä.

Elämykselle ja kokemukselle ei ole kaikissa kielissä erillisiä sanoja. Suomen kieleen elämys-käsite on tullut todennäköisesti ruotsin kielen sanasta *upplevelse*. Myös saksan kielessä on elämystä vastaava käsite *Erlebnis*. Englannin kielen sana *experience* käsittää sekä elämyksen että kokemuksen. Elämystä vastaavia käsitteitä on kuitenkin useita, näistä esimerkkinä *lived experience* ja *meaningful experience*. (Tarssanen & Kylänen 2007, 101–103; Väyrynen 2010, 21–22.) Tanssin kirjallisuudessa elämyksiin viitataan esimerkiksi käsitteillä *art experience* ja *superordinary* (Viitala 1998; Bond & Stinson 2000).

2.1 Kokemuksellinen oppiminen

Elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen käsitteitä käytetään usein rinnakkain. Kokemuksellisessa ja elämyksellisessä oppimisessa on kuitenkin painotusero. Kokemuksellinen oppiminen keskittyy ulkokohtaisiin, näkyviin tapahtumiin. Tällöin keskitytään tarkastelemaan toiminnan näkyvää kuorta. Elämyksellisyydessä tarkastelussa ovat sisäiset merkitykset, joiden absoluuttinen mittaaminen on käytännössä mahdotonta. (Karppinen & Latomaa 2007, 12–14.)

Kokemuksellisessa ja elämyksellisessä oppimisessa on sama peruslähtökohta: elämykset ja kokemukset aikaansaavat oppimisen jatkuvan prosessin. Reflektion eli kokemusten käsittelyn avulla tiedostetaan ja ymmärretään kokemus. Kokemuksellisesta oppimisesta puhutaankin todennäköisesti enemmän sen tarkastelun helppouden vuoksi. Koska suuntausten lähtökohdat ovat hyvin samankaltaiset, näen että elämyksellisyys on mahdollista kokemuksellisessa oppimisessa, vaikka se ei olekaan toiminnan tarkastelun keskiössä. Kokemuksellisen oppimisen keinot voivat olla mahdollisuus elämyksiin. (Karppinen & Latomaa 2007, 12–14.)

2.2 Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikka on ihmisen kasvun ja oppimisen mahdollistamista kokonaisvaltaisten elämysten kautta. Haasteet ja niistä selviäminen mahdollistavat oppimiskokemuksen ja yksilön kehittymisen. (Outward Bound Finland ry 2017.) Yksilö oppii sitä paremmin ja syvemmin, mitä enemmän hänellä itsellään on vaikutusta tapahtumien kulkuun. Mitä enemmän yksilö itse osallistuu ja vaikuttaa, sitä syvempi on elämys ja sitä suurempi on elämyksen vaikutus yksilöön. (Karppinen 2007, 80.)

Vuorovaikutteinen oppiminen on elämyspedagogiikan keskiössä. Ryhmä toimii yksilön tukena ja palautteen lähteenä. (Outward Bound Finland ry. 2017.)

Elämyspedagogiikassa toiminta perustellaan ja oppimistapahtuma tehdään tietoisesti oppilaalle. Reflektion avulla oppilas saadaan ymmärtämään tapahtuma, jolloin opittu on mahdollista siirtää arkielämään. Elämys ei itsessään ole oppimistapahtuma, vaan vaatii onnistuneen toiminnan tarkastelun ennen toimintaa, sen aikana ja toteutuneen toiminnan jälkeen. (Karppinen 2007, 86–87.)

Elämyspedagogiikalle nähtiin Suomessa tarve, kun luonnonläheisyys, toiminnallisuus ja käytännön työ vähenivät ihmisten arjesta. Peruskoulun perinteinen luokassa työskentely kaipasi vastapainoa ja osallistavaa työskentelyä opettajajohtoisen mallin tilalle. (Karppinen 2007, 81–82.)

2.3 Seikkailukasvatus

Elämyspedagogiikka on kehittynyt osittain yhdessä seikkailukasvatuksen kanssa. Seikkailukasvatuksessa seikkailusta syntyvien huippukokemusten eli elämysten avulla mahdollistetaan ihmisen kasvu. Elämys vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ihmiseen, mikä saa aikaan muutoksen ihmisen toiminnassa. Ulkoilma on huippukokemusten lisäksi toinen tärkeä elementti seikkailukasvatuksessa. Luonnolla koetaan olevan vaikuttava elementti elämysten synnyssä. Seikkailu ja toiminta eivät ole itsetarkoitus, vaan välineitä oppimiseen ja kasvamiseen. Seikkailun kautta opittu voidaan siirtää osaksi arkielämää. (Karpinen 2007, 85; Outward Bound Finland ry 2017.)

3 TANSSIKASVATUS

Taidekasvatus pyrkii avaamaan ihmisen omia sisäisiä mahdollisuuksia tunnistamisesta, ilmaisemisesta ja ajattelemisesta (Varto 2001, 7). Tanssikasvatus on taidekasvatusta tanssin keinoin. Tanssi on ainutlaatuista taiteen piirissä, sillä tanssissa taiteen välineenä on oma keho eli itse. Kokonaisvaltainen tanssi on helposti erilaisille ryhmille mukautuvaa ja tarjoaa mahdollisuuden ilmaisuun ja luovuuteen. (Viitala 1998, 12–13.)

Anttila (1994, 11) määrittelee tanssikasvatukselle kaksi päämäärää: ihmisenä kehittymisen tukeminen ja oppilaan kehittämisen tanssitaiteen osallisena. Kuten Anttila, näen näiden kahden tavoitteiden olevan yhteydessä toisiinsa ja toisistaan erottamattomat. Taiteellinen kasvu kuuluu inhimilliseen kasvuun.

Kokemusperäinen oppiminen on yhdessä kokonaisvaltaisuuden ja oppilaasta lähtevän toiminnan kanssa lähtökohta tanssikasvatukselle muun kasvatuksen tavoin (Anttila 1994, 10). Oppiminen tapahtuu kokeilun ja kokemisen kautta. Tanssinopetuksen tavoitteena on tarjota myönteisiä kokemuksia, joiden kautta oppiminen ja kasvu mahdollistuvat. Positiiviset kokemukset motivoivat oppilasta oppimaan. (Opetushallitus 2017, 7.)

3.1 Kokonaisvaltaisuus

Tanssikasvatuksessa keskeistä on kokonaisvaltaisuus. Ihminen kehittyy ja oppii kokonaisvaltaisesti, joten oppimisesta ei voi erottaa yksilön fyysistä tai henkistä puolta. Näin tanssiteknillisten valmiusten kehittämisenkään ei voi keskittyä pelkästään fyysiseen puoleen. Oppiminen ja siten myös taiteellinen ja tanssillinen oppiminen ovat osa ihmisen kasvua. Näin tanssikasvatuksen kaksi päämäärää kehittää oppilasta ihmisenä ja tanssitaiteen osallisena kulkevat käsi kädessä. (Anttila 1994, 19; Opetushallitus 2017, 7.)

Kokonaisvaltaisuuteen kuuluu yksilön lisäksi yhteisö. Yksilön kasvu on osa yhteisön kasvua. Oppiminen ja kehitys yksilöllisellä tasolla siirtyy myös osaksi yhteisöä. (Opetushallitus 2017, 7.)

Kokonaisvaltaisessa tanssissa fyysiseen toimintaan eli liikkeeseen yhdistetään ajattelu, tunteet ja tiedostaminen. Henkisen puolen yhdistäminen liikkeeseen mahdollistaa liikkeen muuntumisen tanssiksi. Liikkujan kokemus määrittää, onko esimerkiksi käden liikkuttaminen tanssia vai vain käden liikkuttamista. (Anttila 1994, 19, 24–25.)

3.2 Luovuus ja taiteellinen ilmaisu

Omaehtoisen luovuuden ja taiteellisen ilmaisun tukeminen kuuluvat tanssikasvatuksen tehtäviin ja tavoitteisiin. (Opetushallitus 2017, 47). Taiteellinen ilmaisu on ihmiselle luontaista. Liikkuminen ja tanssi ovat luonnollisia itseilmaisun muotoja. (Anttila 1994, 10.) Luovassa toiminnassa keskeistä ovat oppilaan omat ratkaisut, sisäinen maailma ja oman kehon ja sen liikemahdollisuuksien tuntemus. Itse tapahtuma on luovassa toiminnassa tärkeintä, ei sen lopputulos. (Viitala 1994, 16–17.) Luovan toiminnan kautta oppilas saa omakohtaisia oppimiskokemuksia tanssista.

Luovuus on ihmiselle luontaista, mutta se hyytyy iän myötä aktivoimattomana. Luovuuteen herättelevät oppilasta aktivoivat harjoitukset, joissa oppilas saa toimia oma-aloitteisesti ja keksiä omia ratkaisuja. (Anttila 1994, 17.)

Luova tanssi on tanssikasvatuksen lähtökohta. Mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä suurempi painoarvo luovalla toiminnalla on. Ajan myötä luova toiminta vähenee ja tanssitekniikan opetus lisääntyy. Ilmaisua ja luovuus säilyvät kuitenkin tärkeänä osana tanssinopetusta. (Anttila 1994, 22–23.)

3.3 Arvot

Jokainen ihminen on ainutlaatuinen yksilö, joka on arvokas sellaisenaan. Tanssinopetus on tasa-arvoista, yhdenvertaista opetusta, joka ottaa huomioon sukupuolen moninaisuuden. Opetus huomioi jokaisen henkilökohtaiset lähtökohdat ja kulttuurisen taustan. Tavoitteena on kasvattaa oppilaasta toisia kunnioittava ja arvostava ihminen. (Opetushallitus 2017, 6.)

4 ELÄMYKSELLINEN TANSSIKASVATUS

Opetushallitus (2017, 47) määrittelee tanssinopetuksen tehtäviksi kokonaisvaltaisten elämysten ja kokemusten tuottamisen, kokonaisvaltaisen kasvun, taiteellisen ilmaisukyvyn ja luovuuden kehittämisen, kulttuurisen osallisuuden ja ilon kokemisen. Elämyspedagogiikan lähtökohtana on kokonaisvaltainen kasvu ja oppiminen kokonaisvaltaisten elämysten kautta (Outward Bound Finland ry 2017). Elämyspedagogiikan ja tanssikasvatuksen tavoitteet ovat hyvin yhtenevät. Elämyspedagogiikka toteuttaa tanssikasvatuksen tavoitteita ja tarjoaa mahdollisuuden tanssikasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Anttila (1994, 19) tiivistää elämyksellisyyden ja tanssikasvatuksen yhteyden mielestäni erinomaisesti: ”taiteellisen ilmaisun ja tuottamisen lähteenä ovat ensisijaisesti tunteet ja mielikuvat, sisäinen maailma.” Taiteellinen ilmaisu ammentaa sisäisestä maailmasta ja tunteista, jotka liittyvät vahvasti elämysten syntyyn.

Elämyksellisyyden tärkeydestä tanssikasvatuksessa on kirjoittanut Marketta Viitala (1998). Hän puhuu elämyksellisen aineksen puolesta kaikessa tanssiin liittyvässä toiminnassa. Elämyksen synty mahdollistetaan tarjoamalla mahdollisuus monipuoliseen kokeilemiseen ja tuntemiseen.

Tanssin elämyksellisen puolen ovat havainneet myös Bond ja Stinson (2000), jotka ovat tehneet laajoja tutkimuksia lasten tanssista saamista kokemuksista. Elämyksellisyys on lasten kokemuksista esiin nouseva aihe. Bond ja Stinson ovat jakaneet lasten kokemukset viiteen kategoriaan. *Competence* eli kompetenssi-kategoria käsittää oppilaan kokemukset omasta kyvykkyydestään. *Environment* eli ympäristö-kategoriaan kuuluvat suhteet vertaisiin, opettajiin ja perheeseen sekä fyysinen ympäristö ja oppimisympäristö. *Arousal* eli vireys-kategoriaan kuuluvat tietoisuus kehosta ja energiasta sekä oppilaan tunteet. *Self* eli minä-kategoriaan kuuluvat asiat, jotka liittyvät vapauteen, valintaan, luovuuteen, itseilmaisuuksiin ja esteettisiin arvoihin. Viidennen kategorian he ovat nimenneet *Superordinary*-kategoriaksi, jonka kokemuksia he kuvailevat arjesta poikkeaviksi, syvää merkityksellisyyttä ja tyytyväisyyttä tuottaviksi. *Superordinary*-kokemuksen määritelmä on hyvin yhtenevä elämyksen määritelmän kanssa. *Superordinary*-kategoriassa olevat kokemukset ovat tuntemuksiltaan hyvin erilaisia. Yhdistävä tekijä on kokijoiden saama merkityksellisyys kokemuksista.

4.1 Elämysten synty

Taiteissa on edellytyksiä elämyksille elämyspedagogiikan seikkailutoiminnan tavoin. Seikkailukasvatuksessa keskeistä ovat haasteet ja niiden voittaminen, omien rajojen löytäminen ja rikkominen sekä yllätyksellisistä elementeistä selviäminen (Karppinen 2007, 85). Vaikka elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen yleisenä toteutuspaikkana on luonto, on nämä elementit mahdollista löytää myös tanssista ja sen perinteisestä toteutuspaikasta tanssisalista.

Oppilaiden saamia kokemuksia tanssista ovat tutkineet Karen Bond ja Sue Stinson laajoissa tutkimuksissaan (2000; 2007). Näistä tutkimuksista samoin kuin Eeva Anttilan tutkimuksesta (2013, 130) nousee esiin ilon ja haasteellisuuden merkitys oppilaiden kokemuksissa. Haasteellisuus luo erityistä merkityksellisyyttä kokemukseen, sillä onnistumisen eteen on täytynyt tehdä työtä. Haasteesta selviäminen luo uskoa omaan kykyihin. (Karppinen 2007, 80.)

4.1.1 Luova tanssi

Viitala (1998) puhuu elämyksellisen aineksen puolesta tanssinopetuksessa. Elämyksellisellä aineksella hän tarkoittaa tanssin luovaa ainesta ja väittää sen jääneen tekniikan opetuksen varjoihin (Viitala 1998, 16). Koen asian kuten Viitala. Elämyksellisen tanssinopetuksen keskiössä on nimenomaan luovat harjoitukset ja tilaa omaan luoviin ratkaisuihin.

Luovat harjoitukset mahdollistavat heittäytymisen tanssiin. Syvämpi uppoutuminen luo paremman mahdollisuuden elämykseen (Viitala 1998, 31). Keskittyminen harjoitukseen sulkee pois harjoituksen ulkopuoliset asiat, jolloin kaikki huomio on siinä hetkessä ja tunteissa. Omaan kehoon ja liikkeeseen uppoutuminen on kokemukseni mukaan todella antoisaa. Tanssi tuntuu hyvältä.

Luova tanssi vastaa mielestäni elämyspedagogiikan seikkailullista ainesta. Luova toiminta on yllätyksellistä, sillä ratkaisut syntyvät hetkessä eikä tehtävien kulkua ole täysin määriteltä ennalta. Tämä voi synnyttää odottamattomia haasteita, jotka vaativat uusien ratkaisujen tekoa. Onnistumisen kokemukset lisäävät itsevarmuutta ja kohottavat itse-tuntoa, mikä on edellytys luovan toiminnan jatkumiselle.

Mielikuvat

Kokemukseni mukaan tehtävään uppoutuminen ja sukeltaminen tapahtuu parhaiten mielikuvien kautta. Pienillä lapsilla mielikuvat vievät toiseen maailmaan. Sadut ja mielikuvi-
tusmaailmat hurmaavat lapsia ja saavat heidät uppoutumaan tanssin vietäviksi. Lapsista
tulee muun muassa karhuja, prinsessoja, lehtiä, robotteja, luonnonilmiöitä ja kiviä. Kun
ihminen kasvaa, tarve satuihin vähenee ja tarve erotella todellisuus ja fiktio kasvaa (Pak-
kanen 1994, 70). Mielikuvat eivät kuitenkaan katoa tanssinopetuksesta. Vaikka oppilas
ei enää koe muuntuvansa joksikin toiseksi tanssiessaan, mielikuvat auttavat hahmotta-
maan omaa liikettä.

4.1.2 Elämysten kirjo

Tanssi saa aikaan muun muassa vapauden, irtautumisen, huumaantumisen, itsensä löy-
tämisen, ennen kokemattoman, yliluonnollisen, ilon, rakkauden, rentoutumisen ja voi-
maantumisen kokemuksia (Bond & Stinson 2000, 72). Kokemusten ja elämysten kirjo on
yhtä laaja kuin yksilöidenkin. Elämykset ovat tanssissakin ainutlaatuisia, sillä yksilöt ovat
ainutlaatuisia.

4.2 Ryhmä

Elämyspedagogiikkaa ja tanssikasvatusta toteutetaan yleensä ryhmässä. Ryhmä tarjoaa
mahdollisuuden vuorovaikutteiseen, kokemukselliseen oppimiseen. Ryhmästä saa tu-
kea, motivaatiota ja palautetta omasta toiminnasta. Ryhmä on kokemuksellisen oppimi-
sen perusta. (Outward Bound Finland ry 2017; Opetushallitus 2017, 50.)

Ryhmä tarjoaa mahdollisuuden yhdessä oppimiseen. Keskustelun avulla voidaan jakaa
omia kokemuksia ja näkemyksiä sekä ottaa vastaan muiden ajatuksia. Dialogin avulla
rakennetaan omaa todellisuutta. (Karppinen 2007, 89.) Ryhmässä pääsee näyttämään
omia taitojaan ja esiintymään muille. Muiden tanssin näkeminen ja erilaisten ihmisten ja
tanssijoiden kohtaaminen ovat tie toisten suvaitsemiseen ja arvostamiseen. (Opetushal-
litus 2017, 50.)

Olen saanut ryhmästä tanssin parissa motivaatiota, tukea, jaksamista, ystäviä. En usko, että ilman ryhmää ja sen tukea olisin päätenyt ammattiopintoihin asti.

Näen, että ryhmällä voi olla myös negatiivisia vaikutuksia oppimiseen ja elämyksiin. Ryhmän ilmapiiri ei ole aina tukeva ja motivoiva, vaan voi huonoimmassa tapauksessa kääntyä yksilöä vastaan. Esimerkiksi lastentanssiryhmässä huomio saattaa kääntyä enemmän pelleilyyn kuin tehtävään, jolloin sukeltaminen jää vähemmälle ja mahdollisuus tanssilliseen elämykseen vähenee.

4.3 Reflektio

Elämyspedagogiikkaan tärkeänä osana kuuluva reflektio jää tanssitunnilla oman kokemuksen mukaan yleisesti vähäiseksi. Keskustelu on helposti pinnallista ja jää opettajan yksinpuheluksi. Opitun prosessoiminen on kuitenkin taito, joka täytyy opetella. Seikkailutoiminnan parissakin on huomattu, että yksilön itsensä tekemät havainnot vahvistavat oppimista (Outward Bound Finland ry 2017).

Olen huomannut, että erityisesti lapsilla on vaikeuksia pohtia jälkeenpäin kokemaansa. Omien tuntemusten ja vaikeuksien hahmottaminen on hankalaa, eivätkä lapset ymmärrä omien kokemusten pohtimisen tärkeyttä. Opettajan tehtävä on tiedostaa tämä ja tehdä selväksi lapsille, miksi asioita täytyy käsitellä ja miten se tapahtuu. Huomaan itse usein esittäväni kysymyksiä, joihin lapset eivät osaa vastata. Lapset on totutettu siihen, että kysymyksiin on oikea vastaus ja hämmentyvät, kun eivät tiedä, mitä kysymykseen kuuluisi vastata.

Reflektiota voisi helpottaa toiminnan tavoitteiden selvittäminen etukäteen. Elämyspedagogiikan periaatteisiin kuuluu toiminnan tavoitteiden selväksi tekeminen oppilaille. Tietoisuus tavoitteista auttaa kiinnittämään niihin huomiota myös toiminnan aikana, jolloin tilanteen jälkeen aiheesta jää helpommin jotain sanottavaa. Edelleen tavoitteiden pohtiminen toiminnan aikana vaatii harjoittelua ja myös opettajan muistuttelua. Oppilaan itsensä asettamat tavoitteet ovat oppilaalle parhaimpia oman toiminnan säätelyn opetuksessa.

4.4 Elämyksellinen tanssi on kaikille sopivaa

Kaikilla on oikeus tanssia ja oikeus luovaan toimintaan. Siksi tulee järjestää sellaista tanssinopetusta, mihin kaikilla on mahdollisuus osallistua.

Elämyksellisyyteen keskittyvä tanssi on kaikille sopivaa, sillä se ei lähtökohtaisesti sulje ketään pois. Elämyksellisen tanssin lähtökohtana on oppilaat ja heidän taidot ja tarpeet. Tällöin kenenkään yksilölliset ominaisuudet eivät ole rajoite, sillä yleistä tavoitetta, joihin kaikkien tulisi yltää, ei ole. Kaikilla on omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet.

Elämyksellinen tanssikasvatus on mielestäni kaikille ryhmille soveltuvaa. Se saattaa olla kuitenkin ainoa vaihtoehto joillekin ryhmille. Kun ryhmässä on erilaisia yksilöitä, joilla on erilaisia erityistarpeita, ei perinteistä tanssinopetusta ole mahdollista toteuttaa ainakaan sellaisenaan. Mutta jos keskiössä on elämyksellisyys ja luova tanssi, ei erityistarpeita tarvitse nähdä rajoittavana tekijänä. Lähtökohtana on jokaisen henkilökohtaiset tarpeet ja kyvyt.

5 ELÄMYKSELLINEN TANSSINOPETTAJA

Opettajan ensisijainen tehtävä on tukea ja kannustaa oppilasta hänen valitsemallaan tiellä. Opettaja ei voi tarjota oppilaalle valmista tietoa, vaan oppilaan on itse löydettävä ratkaisunsa. Elämyksien ja elämyksellisyyden maailmassa opettaja tarjoaa mahdollisuuden eli kokemuksen tanssista ja luovasta toiminnasta, mikä parhaassa tapauksessa muodostuu elämykseksi kokijassa itsessään.

Tärkeintä on, että opettaja uskoo oppilaisiinsa ja heidän kykyihinsä saavuttaa haluamansa. Oikeanlaisella palautteella opettaja saa oppilaansakin uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa. Positiivinen ja kannustava palaute rohkaisevat kokeilemaan ja yrittämään.

Opettaja toimii esimerkkinä. Omalla esimerkillään opettaja näyttää, miten hän toimii elämysten tiellä ja miten hän syventyy tehtäviin. Koen itse opettajana välillä vaikeaksi tuoda itseni tanssijana oppilaiden eteen. Oman pohjatyön tekee mieluummin opettajan työn ulkopuolella ja tuo oppilaiden eteen vain tuotoksen. Työskentelyvaihe on kuitenkin tärkein näyttää oppilaille. Tanssiminen ja luominen ei ole mikään mysteeri, vaan työtä jota jokainen voi tehdä. Oma heittäytyminen tilanteeseen ja mahdollinen itsensä nolaaminen näyttää oppilaille, ettei heilläkään ole hätää.

Opettaja toimii esimerkkinä myös virheiden tekemisessä. Omien opettajieni kohdalla minulle on jääneet mieleen tapaukset, joissa opettaja ei ole pystynyt myöntämään olevansa väärässä, vaikka se olisi ollut ilmiselvää. Tällaisissa tilanteissa opettaja näyttää oppilaille esimerkkiä siitä, miten hän käsittelee virheensä. Helpointa ja opettavaisinta olisi pystyä myöntämään virheensä ja näyttämään oppilaille, että myös opettaja tekee virheitä ja oppii.

Opettajan tulee kohdata jokainen oppilas ihmisenä ja yksilönä. Kohtaamisen täytyy olla aito. Opettajan tulee arvostaa ja kunnioittaa jokaista oppilasta. Oppilaiden täytyy olla etusijalla, ei tanssin. Erityisesti pienten lasten kanssa kyse on ensisijaisesti kasvatuksesta. Annetaan mahdollisuuksia kokeilla, onnistua, opetella onnistumaan ja käsittelemään tunteita.

Opettajan tulee nähdä ja lukea tilanteita. Hän auttaa oppilaita tunnistamalla lapsille vaikeat tilanteet ja olemalla tukena. Hän ymmärtää ryhmän tarpeet ja lähtökohdan, esimerkiksi lapsen ja aikuisen erilaisen käsittelykyvyn ja tavan ymmärtää maailmaa. Opettaja voi myös tarttua oppilaiden ehdotuksiin ja viedä pidemmälle oppilaiden aloittamia juttuja.

Hän arvostaa oppilaiden aloittamaa keskustelua ja on valmis osallistumaan siihen. Oppilaiden ja opettajan välinen vuorovaikutus on keskeinen osa oppimista.

6 LOPUKSI

Tässä tutkielmassa olen yhdistänyt elämyspedagogiikkaa tanssikasvatukseen muodostaen elämyksellisen tanssikasvatuksen. Elämyksellisen tanssikasvatuksen keskiössä on kokonaisvaltainen, luova tanssi. Toiminnan tarkastelu, tavoitteiden asettaminen ja reflektio ovat tärkeitä oppimiskokemuksen kannalta. Elämyksellisellä tanssikasvatuksella luodaan uskoa omaan itseeseen ja omiin kykyihin. Opitaan itse aktivoitumaan ja tekemään. Opettaja ei ole tiedon lähde ja välttämättömyys vaan tuki ja apu matkalla. Elämyksellinen tanssikasvatus lähtee oppilaiden omista kiinnostuksen kohteista.

Elämyspedagogiikkaan tutustuminen auttoi minua yhdistämään aiempia samansuuntaisia ajatuksiani opettamisesta ja oppimisesta. Elämyksellinen tanssikasvatus kuvastaa hyvin ajatuksiani siitä, mihin tanssikasvatuksen tulisi pyrkiä ja millaista tanssikasvatusta haluan itse edistää. Elämyksellinen tanssikasvatus mahdollistaa kaikkien osallistumisen tanssinopetukseen. Kaikilla on oikeus tanssia, minkä elämyksellinen lähestyminen tekee myös mahdolliseksi.

Luovuuden syvempi käsittely ja ryhmän toiminnan tarkastelu jäivät tutkielman laajuuden vuoksi pois. Jatkossa perehtyisin myös elämyksellisyyden tarjoamiin mahdollisuuksiin elinikäisen tanssiharrastuksen syntymisessä.

En tarkastele tutkielmassa myöskään käytännön harjoituksia, vaan elämyksellisen tanssikasvatuksen teoreettisia periaatteita. Konkreettisten harjoitusten pohtiminen veisi elämyksellisen tanssikasvatuksen ajatusta vielä lähemmäs käytäntöä.

LÄHTEET

- Anttila, E. 1994. Tanssin aika. Opas koulujen tanssikasvatukseen. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.
- Anttila, E. 2013. Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia koulu yhteisössä. Helsinki: Teatterikorkeakoulu, esittävien taiteiden tutkimuskeskus.
- Bond, K. E. & Stinson, S. W. 2000. "I Feel Like I'm Going to Take off!" Young People's Experiences of the Superordinary in Dance. *Dance Research Journal*, 32:2, 52-87.
- Bond K. E. & Stinson S. W. 2007. "It's work, work, work, work" : young people's experiences of effort and engagement in dance. *Research in Dance Education*, 8:2, 155 - 183.
- Karppinen S. J. A. & Latomaa T. 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Karppinen S. J. A. & Latomaa T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print, 11–20.
- Karppinen S. J. A. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Karppinen S. J. A. & Latomaa T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print, 75–97.
- Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017/luonnos 15.3.2017. Viitattu 28.3.2017 http://oph.fi/download/181911_tpo_yleinen_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf.
- Outward Bound Finland ry 2017. Elämyspedagogiikka. Viitattu 29.3.2017 <http://www.outward-bound.fi/outward-bound/elamyspedagogiikka>.
- Pakkanen, P. 1994. Liike kehityksen edellytyksenä. Teoksessa Surakka T. (toim.) Lapsi keksii maailman uudelleen – Taide varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 58–70.
- Perttula, J. 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Karppinen S. J. A. & Latomaa T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print, 53–74.
- Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2013. Seikkailukasvatusesite. Viitattu 29.3.2017 <http://www.seikkailukasvatus.fi/binary/file/-/id/30/fid/436/>.
- Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan? Elämyskolmiomalli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa. Teoksessa Karppinen S. J. A. & Latomaa T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print, 99–126.
- Varto, J. 2001. Kauneuden taito –estetiikkaa taidekasvattajille. Tampere: Tampere University Press.
- Viitala, M. 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla. Helsinki: Svoli-Palvelu